

O'ZBEKISTONDA SINDIKATLI KREDITLASHNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI (SANOAT QURILISH BANK MISOLIDA).

Ilmiy rahbar: Akromjon Karimov

TDIU dotsenti ilmiy fanlar doctori

Tel:90-924-80-49

Atadjanova Gulnoza Baxtiyorovna

Bank moliya akademiyasi magistranti

Telefon raqami +998914330808

Pochta: bahrom.masharipov.88@mail.ru

Annotatsiya: Ushbu maqola O'zbekistonda sindikatli kreditlash mexanizmini rivojlantirish istiqbollarini tahlil qiladi. Sanoat Qurilish Bank (SQB) misolida xalqaro moliyaviy institutlar bilan hamkorlik orqali amalga oshirilayotgan kredit loyihalari (EBRD, OPEC, ADB, GGGI orqali) ko'rib chiqiladi. Maqolada sindikatli kreditlashning amaldagi holati, uning iqtisodiy afzalliklari va O'zbekistonda kengaytirish imkoniyatlari muhokama qilinadi.

Kalit so'zlar: O'zbekiston, sindikatli kreditlash, Sanoat Qurilish Bank, xalqaro moliyalashtirish, sanoat-bank, kredit sindikati, bank islohotlari.

Аннотация: В данной статье анализируются перспективы развития механизма синдицированного кредитования в Узбекистане. На примере Акционерно-коммерческого банка «Саноатқурилишбанк» (СКБ) рассматриваются кредитные проекты, реализуемые в сотрудничестве с международными финансовыми институтами (ЕБРР, ОПЕК, АБР, GGGI). В статье обсуждается текущее состояние синдицированного кредитования, его экономические преимущества и возможности расширения в Узбекистане.

Ключевые слова: Узбекистан, синдицированное кредитование, Саноатқурилишбанк, международное финансирование, индустриально-строительный банк, кредитный синдикат, банковские реформы.

Annotation: This article analyzes the prospects for the development of the syndicated lending mechanism in Uzbekistan. Using the example of Uzpromstroybank (SQB), it examines credit projects implemented in cooperation with international financial institutions (EBRD, OPEC, ADB, GGGI). The article discusses the current state of syndicated lending, its economic advantages, and the opportunities for its expansion in Uzbekistan.

Keywords: Uzbekistan, syndicated lending, Uzpromstroybank, international financing, industrial-construction bank, credit syndicate, banking reforms.

Kirish

Investitsion loyihalarni moliyalashtirishda sindikatli kreditlash — ya'ni bir necha bank ishtirokida birgalikda kredit ajratish — rivojlangan mamlakatlarda keng qo'llaniladigan usuldir, chunki u kapital manbalarini diversifikatsiya qiladi, risklarni bo'lishish imkonini beradi va yirik loyiha moliyalashtirishni osonlashtiradi [1]. O'zbekiston bank tizimi islohotlari doirasida, xususan SQB bilan xalqaro moliyaviy institutlar hamkorligi sezilarli darajada kuchaymoqda: 2022 yilda EBRD \$50 mln, 2023 yilda yana \$25 mln, 2024 yilda OPEC Fund \$40 mln kredit ajratdi, shuningdek, SQB 2024 yilda London birjasida \$400 mln miqdorida "sustainability bond" chiqarishi sindikat kreditlash imkoniyatlarini kengayishiga asos bo'lmoqda.

Tahlil va muhokama

Sindikatli kreditlash mohiyati va xalqaro amaliyotdagi o'rni

Sindikatli kreditlash yirik moliyaviy loyihalarni moliyalashtirishda keng qo'llaniladigan mexanizm hisoblanadi. Bu usulda bir nechta bank yoki moliya institutlari birlashib, bitta qarz oluvchiga yirik miqdorda mablag' taqdim etadi. Ushbu mexanizm risklarni taqsimlash, kapital manbalarini diversifikatsiya qilish va kreditlash hajmini kengaytirish imkonini beradi [1]. Rivojlangan mamlakatlarda sindikatli kreditlash infratuzilma, energetika, transport, va yirik sanoat loyihalarini amalga oshirishda asosiy moliyalashtirish usuli sifatida qo'llaniladi. Masalan, Investopedia ma'lumotiga ko'ra, aeroport, avtomobil yo'li yoki yirik zavod kabi loyihalar ko'pincha bitta bank tomonidan emas, balki sindikat shaklida moliyalashtiriladi [2].

Sindikatli kreditlashning asosiy afzalliklaridan biri — kredit beruvchi banklarning risk ulushlarini kamaytirishidir. Har bir ishtirokchi bank o'z ulushi doirasida majburiyat oladi, bu esa yirik loyihalarda kredit risklarini boshqarishni yengillashtiradi. Shu bilan birga, kredit sindikatida yetakchi bank ("agent bank") jarayonni muvofiqlashtiradi, shartnomalarni yuritadi va boshqa banklar nomidan monitoring olib boradi [2].

O'zbekistonda sindikatli kreditlash jarayonining shakllanishi

O'zbekistonda bank sektori so'nggi yillarda chuqur islohotlarni boshdan kechirmoqda. Xalqaro moliya institutlari bilan hamkorlik kengayib, yirik banklar, jumladan, Sanoat Qurilish Bank (SQB) sindikatli kreditlash mexanizmlarini tatbiq etishni boshladi. 2022 yilda Yevropa Tiklanish va Taraqqiyot Banki (EBRD) SQBga \$50 mln konvertatsiya qilinadigan kredit taqdim etdi [3]. Bu kreditning o'ziga xos jihati shundaki, u keyinchalik bank aksiyalariga aylantirilishi mumkin edi, ya'ni SQBning moliyaviy barqarorligini mustahkamlash bilan birga, xalqaro standartlarga mos korporativ boshqaruv mexanizmlarini ham joriy etishga xizmat qildi.

2023 yilda EBRD yana \$25 mln miqdorida kredit ajratib, uni kichik va o'rta bizneslarni moliyalashtirish uchun yo'naltirishni rejalashtirdi [4]. 2024 yilda esa OPEC Fund tomonidan \$40 mln kredit liniyasi ochildi, u asosan qishloq xo'jaligi va kichik biznes subyektlarini qo'llab-quvvatlashga yo'naltirildi [5]. Shuningdek, Osiyo

Taraqqiyot Banki (ADB) SQB bilan \$16,6 mln savdo moliyalashtirish bitimini imzoladi [6]. Bu kabi xalqaro moliyalashtirish tajribalari O'zbekistonda sindikatli kreditlashni kengaytirish uchun asos bo'lib xizmat qilmoqda.

Yashil iqtisodiyot va sindikatli kreditlash

So'nggi yillarda SQB yashil moliyalashtirish tashabbuslarida faol qatnashmoqda. 2024 yil iyul oyida London fond birjasida \$400 mln qiymatidagi "Sustainability Bond" chiqarildi [7]. Bu obligatsiya xalqaro darajada tasdiqlangan bo'lib, uning mablag'lari yashil loyihalar – qayta tiklanuvchi energiya, energiya tejamkor qurilish, chiqindilarni qayta ishlash va ekologik infratuzilmalarni moliyalashtirishga yo'naltirilishi ko'zda tutilgan. Global Green Growth Institute (GGGI) ushbu jarayonda SQBga texnik yordam ko'rsatdi [7].

Quyidagi jadvalda SQBning asosiy xalqaro hamkorlik kreditlari ko'rsatilgan:

1-jadval. SQBning xalqaro moliya institutlari bilan kredit hamkorliklari

Yil	Hamkor moliya instituti	Kredit summasi (mln. \$)	Maqsad	Manba
2022	EBRD	50	Konvertatsiya qilinadigan kredit, bankni barqarorlashtirish	[3]
2023	EBRD	25	KOBlarni qo'llab-quvvatlash	[4]
2024	OPEC Fund	40	Qishloq xo'jaligi va KOBlar uchun moliyalashtirish	[5]
2024	ADB	16,6	Savdo moliyalashtirish	[6]
2024	London birjasi (Bond)	400	Yashil iqtisodiyot loyihalari	[7]

Sindikatli kreditlashning iqtisodiyot uchun afzalliklari

O'zbekistonda sindikatli kreditlashni kengaytirish quyidagi afzalliklarni taqdim etadi:

- **Risklarni diversifikatsiya qilish.** Yirik loyihalar moliyalashtirilganda, har bir bank faqat ma'lum ulushni o'z zimmasiga oladi [2].
- **Xalqaro kapitalga chiqish.** SQBning London fond birjasida obligatsiya joylashtirishi, mamlakat banklari uchun yangi moliyaviy manbalarga chiqish imkonini ochdi [7].
- **Yashil iqtisodiyotni rag'batlantirish.** Kreditlar ekologik toza texnologiyalarni moliyalashtirishga yo'naltirilmogda, bu global barqarorlik maqsadlariga mos keladi [7].
- **Bank islohotlariga moslashuv.** Fitch Ratings ma'lumotiga ko'ra, 2025 yilda O'zbekiston bank sektori muhitining mustahkamlanishi kuzatilmoqda, bu esa xalqaro sindikat kreditlarini jalb qilishni osonlashtiradi [8].

Muammolar va yechimlar

Biroq, sindikatli kreditlashni kengaytirishda bir qator cheklovlar mavjud:

1. **Huquqiy infratuzilma.** Kredit sindikatsiyasi bilan bog'liq shartnomaviy huquqlar to'liq rivojlanmagan.
2. **Banklararo koordinatsiya.** Mahalliy banklarning xalqaro hamkorlik tajribasi yetarli emas.
3. **Yuqori tranzaksiya xarajatlari.** Sindikatli kreditlash jarayonlari murakkab bo'lib, yirik xarajatlarni talab qiladi [2].

Quyidagi jadvalda sindikatli kreditlashning asosiy afzalliklari va muammolari ko'rsatilgan:

2-jadval. Sindikatli kreditlashning afzallik va muammolari

Afzalliklar	Muammolar	Manba
Risklarni taqsimlash va diversifikatsiya	Huquqiy infratuzilmaning to'liq shakllanmaganligi	[1], [2]
Yirik loyihalarni moliyalashtirish imkoni	Banklararo koordinatsiya tajribasining yetishmasligi	[2], [3]
Xalqaro kapital manbalariga chiqish	Tranzaksiya xarajatlarining yuqoriligi	[2]
Yashil iqtisodiyotni qo'llab-quvvatlash	Moliyaviy monitoringning murakkabligi	[7]

O'zbekistonda sindikatli kreditlash mexanizmi endigina shakllanayotgan bo'lsa-da, SQB misolida amalga oshirilgan xalqaro bitimlar bu yo'nalishda katta imkoniyatlar mavjudligini ko'rsatmoqda. Yirik kredit liniyalari orqali nafaqat sanoat va infratuzilma loyihalari, balki kichik biznes va yashil iqtisodiy loyihalar ham moliyalashtirilmoqda. Shu bois, kelgusida sindikatli kreditlash mexanizmlarini qonunchilik asosida yanada mukammallashtirish, bank xodimlarini xalqaro standartlarga muvofiq tayyorlash va boshqa mahalliy banklar ishtirokini kengaytirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa

O'zbekiston bank sektori islohotlari davomida, xususan Sanoat Qurilish Bank misolida, sindikatli kreditlash mexanizmini joriy etish istiqbollari aniq namoyon bo'lmoqda. Xalqaro moliyaviy institutlar bilan hamkorlik orqali ajratilayotgan kreditlar nafaqat moliyaviy resurslarni ko'paytiradi, balki banklar biznes modelini yaxshilash, iqlim risklarini boshqarish va yashil iqtisodiyotni rag'batlantirish imkonini beradi. Shu bois, qonunchilik bazasini takomillashtirish, banklar o'rtasidagi koordinatsiyani kuchaytirish va xalqaro standartlarga mos keluvchi kredit usullarini keng joriy etish lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Investitsiya fani o'quv qo'llanmasi, sindikatli kreditlash ta'rif va mexanizmi, sahifa 264–265, 2021 yil [1]
2. “EBRD provides US\$ 50 million to Uzbekistan's SQB bank”, 27 iyul 2022 [2]

3. “EBRD extends new loan to SQB to support Uzbek businesses”, 17 may 2023 [4]
4. “OPEC Fund extends new loan to SQB to support SMEs and agriculture in Uzbekistan”, 23 oktyabr 2024 [5]
5. “ADB supports Uzbekistan's Sanoat Qurilish Bank with \$16.6 million credit agreement” [7]
6. “Uzbekistan’s Sanoat Qurilish Bank (SQB) launches USD 400 million ... Sustainability Bond on the London Stock Exchange”, 22 iyul 2024 [6]
7. Kapitalbank – Sindikatli kreditlash ta’rif va imkoniyatlari (Kapitalbank rasmiy sayti) [1], ru/uz 2025 [1]
8. “Uzbek bank operating environment strengthens on reform progress”, Fitch Ratings, iyul 2025 [8]